

funkbetreuningsstelle antwoordde dat haar opdracht een bevel was van de *Reichskommissar* 'en dat de Vara nog diezelfde middag gesloten zou worden indien de opdracht niet werd aanvaard.' Het Varabestuur trachtte onmiddellijk Rost van Tonningen te bereiken. Dat mislukte. Daarop besloot het, bij zijn weigering te volharden. De *Rundfunkbetreuningsstelle* beruste hierin, maar stelde vervolgens dezelfde eis aan de KRO, de NCRV en de Avro; alle drie namen het standpunt in, 'dat zij deze reportage noch wilden verzorgen, noch uitzenden.' Het slot van het lied was dat een Avro-reporter die zich toevallig in Amsterdam bevond, opdracht kreeg, de reportage te maken, maar dan 'buiten de verantwoordelijkheid van het Avrobestuur.'¹

Er werden aan die reporter ter plaatse twee instructies verstrekt: 'De Duitse druk mag niet bekend worden' en 'het verslag moest rustig zijn, dus niet een felle aanval op de Unie bijvoorbeeld.'² Nu, de reportage *was* rustig; op de Dam was het trouwens óók rustig en toen de reportage op zondag 'buiten het programma van de afzonderlijke omroeporganisaties' (zo luidde de aankondiging³) de ether in ging, werd haar effect goeddeels te niet gedaan doordat men de reporter hoorde zeggen: 'Op de Dam zelf zijn niet zo ontzettend veel mensen, wij hebben de Dam wel eens voller gezien.'⁴

De weigering van de vier omroepverenigingen (er had zich op die zondag met de KRO nog een tweede conflict voorgedaan⁵) had belangrijke gevolgen. Om te beginnen kregen zij opdracht, tezamen steeds een reportagewagen plus reporter in gereedheid te houden voor het maken van overeenkomstige reportages buiten hun verantwoordelijkheid. Daarenboven kwam de *Rundfunkbetreuningsstelle* tot de conclusie dat men spoed moest zetten achter de verwezenlijking van al vaststaande plannen tot reorganisatie van het gehele radiobestel – een reorganisatie waarbij de omroepverenigingen die kennelijk niet bereid waren, in voldoende mate in de pas te lopen, zouden verdwijnen.

¹ Vara: 'Verslag verrichtingen dagelijks bestuur, 28 sept. – 12 nov. 1940' (14 nov. 1940), p. 3 (Doc II-818, a-4). ² Rapport, z.d., van M. L. van B. aan WA-heerbanleider J. E. Feenstra (NSB, 707). ³ Brief, 11 nov. 1940, van J. Dito aan het bestuur van de KRO. ⁴ Regeringspersdienst (Londen): Luisterbulletin, 11 nov. 1940. ⁵ Het Episcopaat had een herderlijk schrijven opgesteld naar aanleiding van de Willibrord-dag dat tijdens de uitzending van de Hoogmis voorgelezen moest worden. 'Als ten tijde van Sint Willibrord staar', zo luidde één passage, 'in de geweldige geestesstrijd onzer dagen het christelijk geloof op het spel.' Die passage werd met enkele andere door de *Rundfunkbetreuningsstelle* geschrapt. Moesten die schrappingen aanvaard worden? Toen Dito er niet in slaagde, aartsbisschop de Jong te bereiken, besloot hij, het herderlijk schrijven niet in de uitzending op te nemen. (brief, 11 nov. 1940, van J. Dito aan de aartsbisschop)